

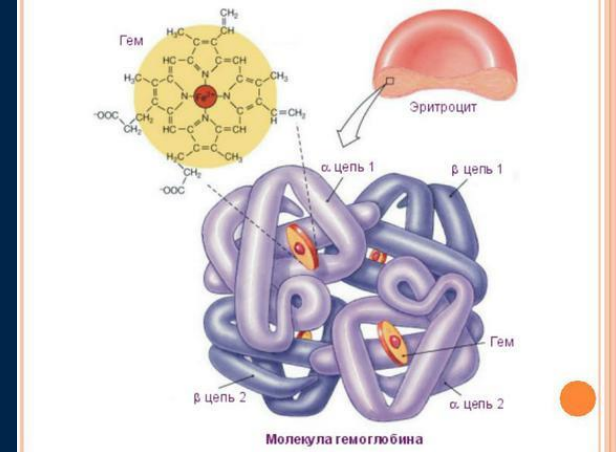
*Запорізький державний медичний університет
Кафедра клінічної лабораторної діагностики*

Анемії, пов'язані з порушенням утворення гемоглобіну

доц. Горбачова С.В.

2016 – 2017 н.р.

Гемоглобін

ГЕМ

ГЛОБІН

ЗАЛІЗО Fe²⁺

ПРОТОПОРФІРИН

ТАЛАСЕМІЇ

**ЗАЛІЗО-
ДЕФІЦИТН
А**

**СИДЕРО-
АХРЕСТИЧНІ**

Залізодефіцитні анемії

➤ Це група анемій, які розвиваються внаслідок порушення обміну заліза на рівні його:

- надходження в організм
- утилізації еритроцитами
- реутилізації з еритроцитів

Обмін заліза

➤ Роль заліза в організмі

- Входить в структуру гемоглобіну та міоглобіну;
- В структуру ферментів, що приймають участь в окисно-відновних реакціях, процесах утворення енергії, біосинтезі ДНК, детоксикації продуктів ендogenousного розпаду

Основні залізовмісні білки та ферменти

Гемоглобін	Транспорт кисню
Міоглобін	Транспорт та депонування кисню у м'язах
Трансферин	Транспорт заліза
Лактоферин	Транспорт заліза, бактерицидна функція
Феритин	Депонування заліза у тканинах
Гемосидерин	Депонування заліза у тканинах

Метаболізм заліза в організмі

Лабораторні показники обміну заліза в нормі

Залізо сироватки	Ч 11,6 – 31,3 мкмоль/л Ж 9 – 30,4 мкмоль/л
Загальна заліозв'язуюча здатність	46 – 90 мкмоль/л
Трансферин	23 – 45 мкмоль/л
Насичення трансферину залізом	15 – 45%
Феритин сироватки	Ч 15 – 200 мкг/л Ж 12 – 150 мкг/л

Причини розвитку ЗДА (1)

➤ Хронічна крововтрата

- у жінок – меннорагії, гінекологічні захворювання;
- з ШКТ – виразкова хвороба, виразковий коліт, пухлини, поліпи, дивертикули, геморой, глисні інвазії, варикозне розширення вен стравоходу, вживання нестероїдних протизапальних засобів, глюкокортикоїдів, саліцилатів;
- донорство

➤ Порушення реутилізації заліза - кровотечі у замкнені порожнини

- Ізольований легеневий сидероз
- Наявність ендометричних порожнин, не зв'язаних з порожниною матки

Причини розвитку ЗДА (2)

- Підвищена потреба у залізі
  - Вагітність
  - Лактація
  - Швидкий ріст в період статевого дозрівання
- Неадекватне надходження заліза в організм – рослинно-молочна дієта
- Порушення транспорту заліза
  - Вроджений дефіцит або повна відсутність трансферину
  - Набутий дефіцит трансферину при порушенні білоксинтезуючої функції печінки

Причини розвитку ЗДА (3)

- **Порушення всмоктування заліза**
  - хронічний гастрит, ентерит
  - резекція шлунку, тонкого кишечника
  - лямбліоз
  - глисні інвазії
  - целиакія
- **Замісна терапія рекомбінантним еритропоетином** при хронічній нирковій недостатності, анемії хронічних захворювань, мієлодиспластичному синдромі

Причини розвитку ЗДА (4)

➤ У дітей

- Недоношеність
- Багатоплідна вагітність
- Штучне вигодовування
- Швидкий ріст
- інфекції

Стадії залізодефіцитного стану

- Предлатентний дефіцит
- Латентний (прихований) дефіцит
- Залізодефіцитна анемія

Предлатентний дефіцит заліза –

це стан, який супроводжується посиленням всмоктуванням заліза у ШКТ

- Лабораторні показники периферичної крові та обміну заліза в нормі
- Виявляється лише при використанні радіоізотопного методу ($^{59}\text{Fe}^{3+}$)

Латентний дефіцит заліза

- **Клінічна картина** - сидеропенічний синдром, обумовлений тканинним дефіцитом заліза :
  - Сухість шкіри
  - Зміни нігтів – ламкість, розшарування, койлоніхії
  - Ангулярний стоматит (“заїди” у кутках роту)
  - Спотворення смаку та нюху
  - Випадіння волосся
  - М’язова слабкість
  - У дітей – відставання у фізичному та психомоторному розвитку

Латентний дефіцит заліза

➤ Лабораторні показники:

- Зниження феритину та заліза сироватки
- Збільшення трансферину та загальної залізо зв'язуючої здатності
- У кістковому мозку – зниження кількості сидеробластів, збільшення вільного протопорфірину, відсутність гемосидерину у макрофагах
- У периферичній крові – кількість еритроцитів, гемоглобіну та еритроцитарні показники у межах норми

Але:

- Може спостерігатися підвищення показника анізоцитозу (RDW) на фоні незначного зниження MCV та MCH

Необхідно:

- Визначити вміст феритину

Низькі значення феритину вказують на перехід латентного дефіциту у ЗДА

Залізодефіцитна анемія

➤ У відповідності з лабораторними показниками визначають:

- Легку ступінь важкості – вміст Нв більше 90 г/л
- Середню – 70 – 90 г/л
- Важку – менше 70 г/л

➤ В залежності від еритропоетичної активності КМ розрізняють:

- Регенераторну стадію
- Гіпорегенераторну стадію

ЗДА

Регенераторна стадія ЗДА

➤ У кістковому мозку

- Нормальна клітинність з помірною гіперплазією еритроїдного ряду (40 – 60% від загальної кількості мієлокаріоцитів)
- Переважання базофільних та поліхроматофільних нормоцитів
- Знижена кількість сидеробластів (менше 10%)
- Інші мієлоїдні паростки – без змін

Регенераторна стадія ЗДА

➤ У периферичній крові:

- Кількість еритроцитів у межах норми
- Зниження гемоглобіну
- Зниження гематокриту
- Зниження еритроцитарних індексів – MCV, MCH, MCHC
- Показник анізоцитозу – в нормі або злегка підвищений
- У мазках крові – мікроцитоз, поодинокі мішенеподібні еритроцити та овалоцити
- Абсолютна та відносна кількість ретикулоцитів в нормі

Гіпорегенераторна стадія ЗДА

➤ У кістковому мозку

- Виснаження проліферативної активності
- Посилення неефективного еритропоезу

➤ У периферичній крові

- Зниження кількості еритроцитів
- Збільшення показника анізоцитозу за рахунок появи мікро- та макроцитів
- Анізохромія еритроцитів
- Незначний пойкилоцитоз
- Знижена кількість ретикулоцитів (внаслідок зниження проліферативної активності еритроїдних клітин)

ЗДА

- Регенераторна
- Гіпохромна
- Мікроцитарна

СИДЕРОАХРЕСТИЧНІ АНЕМІЇ

(Залізонасичені А.,
А., пов'язані з порушенням
синтезу порфіринів)

➤ Це анемії, які обумовлені
недостатньою або аномальною
утилізацією
внутрішньоклітинного заліза при
синтезі гемоглобіну

Сидероахрестична анемія

Вроджена

(генетичні дефекти в структурі ферментів, що беруть участь у синтезі порфіринів)

Набута

Пов'язана з дією різноманітних пошкоджуючих факторів

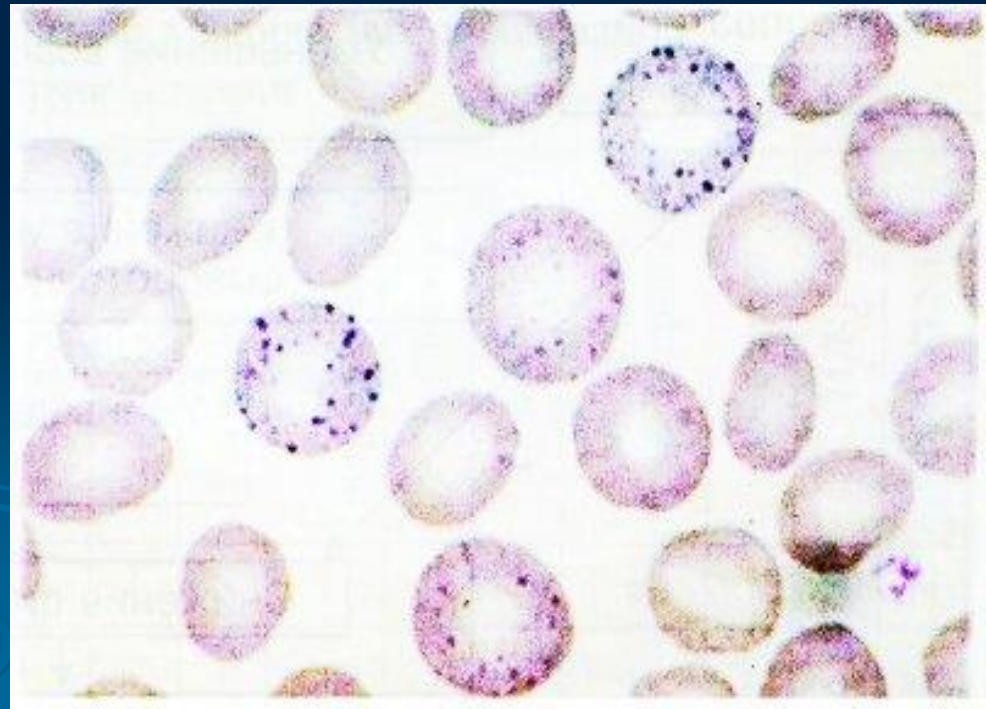
- Алкогольна інтоксикація;
- Лікарські препарати
- Хронічна свинцева інтоксикація;
- Мієлопроліферативні захворювання;
- Дефіцит вітаміну В6
- Ідіопатичні форми

Основні діагностичні критерії

- Гіпохромна анемія (КП = 0,4 – 0,6)
- Залізо сироватки вище норми
- Залізо зв'язуюча здатність сироватки знижена
- Підвищений рівень феритину
- Збільшена кількість сидеробластів у КМ та сидероцитів у периферичній крові

Сидероцити/сидеробласти

- Клітини, які містять у своїй цитоплазмі залізо у вигляді гранул гемосидерина та феритина (базофільна пунктація еритроцитів)

Основні залізовмісні білки та ферменти

Гемоглобін	Транспорт кисню
Міоглобін	Транспорт та депонування кисню у м'язах
Трансферин	Транспорт заліза
Лактоферин	Транспорт заліза, бактерицидна функція
Феритин	Депонування заліза у тканинах
Гемосидерин	Депонування заліза у тканинах

- **Феритин** – водорозчинний білок
- **Гемосидерин** – хромопротеїн жовто-коричневого кольору, нерозчинний у воді
  - **Значне утворення та накопичення гемосидерину у тканинах - гемосидероз**

Клінічна картина

**Всі симптоми посилюються після
гемотрансфузій**

- **Блідість слизових оболонок та шкіри**
- **Пігментація окремих ділянок шкіри**
- **Збільшена печінка та/або селезінка**
- **Лімфатичні вузли не збільшені**
- **Анемічний синдром**

Клінічна картина

➤ В залежності від органу, в якому переважно відкладається гемосидерин:

- **Печінка** – цироз
- **Легені** – легеневий гемосидероз з кашлем та виділенням мокротиння з домішками крові
- **Нирки** – гломерулосклероз
- **Міокард** – кардіосклероз
- **Підшлункова залоза, щитовидна залоза** – порушення ендокринної функції

Вроджені форми САА

- Перші прояви у ранньому дитинстві
- Зустрічаються рідко, частіше у хлопчиків (успадкування зчеплене з Х-хромосомою)
- Виділяють 2 основні форми:
  - **Піридоксин-залежну** (спостерігається дефіцит піридоксальфосфату)
  - **Піридоксин-резистентну** (без дефіциту, спостерігається дуже рідко)

Набуті форми САА

ПРИЧИНИ РОЗВИТКУ:

- **Дефіцит вітаміну В6** – алкогольна інтоксикація, лікарські препарати (при лікуванні туберкульозу, при хіміотерапії)
- **Отруєння свинцем** – гальмування активності ферментів синтезу гему (δ -амінолевулінат-синтази та гемсинтази)

Анемія при свинцевому отруєнні

➤ Кістковий мозок:

- Гіперплазія еритроїдного паростка
- Різке збільшення сидеробластів (до 95%)

➤ Периферична кров:

- Поступове зниження Hb до 50 – 60 г/л
- Гіпохромія Er (зниження MCH, MCHC)
- Анізоцитоз
- Пойкілоцитоз
- Базофільна пунктація еритроцитів
- Знижена кількість тромбоцитів

Анемія при свинцевому отруєнні

➤ Діагностичні критерії отруєння свинцем:

- Збільшення у сечі δ-амінолевуленової кислоти та копропорфірину
- Збільшення протопорфірину в еритроцитах

Анемія при порушенні синтезу порфіринів

- Регенераторна
- Гіпохромна
- Розмір еритроцитів не має діагностичного значення (може бути різним – мікро-, нормо-макроцитоз)